

Pratarmė

Mokslo žurnalo *Acta Paedagogica Vilnensia* 43 tome plėtojant ugdymo ir kultūros sąsąjų tematiką, atsiranda dar vienas kintamasis – regioniškas. Viename iš straipsnių, pasitelkus lyginamąjį trijų šalių (Latvijos, Lietuvos ir Norvegijos) tyrimą, siekiama atskleisti mokytojų ir jų ugdytojų vaidmenį saugant ir jaunajai kartai perteikiant regionines kultūrines tradicijas. Straipsnyje apie Vilniaus regioną, kuris jaunosios lenkų kartos atstovų yra įvardijamas kaip mažoji gimtinė, nagrinėjama, kokį vaidmenį vieta ir erdvė atlieka formuojant asmens patirtis ir išgyvenant kultūrinę (savi)identifikaciją. Pristatomi empirinio tyrimo rezultatai, atskleidę tris esminius lenkų jaunimo kultūrinės (savi)identifikacijos aspektus: nacionalinį, sociokultūrinį ir tarpkultūrinį.

Tarpkultūriškumas plačiaja prasme neatsiejamas nuo įtraukiojo ugdymo, kurio pagrindinė idėja – kokybiškas ugdymas(is) ir lygios galimybės visiems mokiniams neatšizvelgiant į jų ugdymosi poreikius. Išskiriant ugdymo diferencijavimo ir mokymosi individualizavimo, mokinių gerovės ugdymo(si), daugiaprofesinio komandinio darbo, tėvų ir mokytojų dialogo aspektus, analizuojami iššūkiai, kurių patyrė pradinio ugdymo ir mokomųjų dalykų mokytojai įgyvendindami įtraukįjį ugdymą. Su kokiais sunkumais susiduria gabūs vaikai, aptariama straipsnyje apie gabių mergaičių mokymosi patirtį ir mokymosi aplinką bendrojo ugdymo mokykloje. Taikant indukcinę teminę analizę, išskiriamos trys gabių mergaičių mokymosi aplinką atskleidžiančios temos: mokytojų nuostatos dėl visų mokinių vienodų mokymosi pagalbos poreikių, mokytojų santykis su mokiniais klasėje ir mažai efektyvūs tradiciniai mokymo metodai.

Vienas iš universaliausių ugdymo metodų yra ugdymas kinu. Straipsnio „Multimodali strategija mokant etikos kinu“ autorės, remdamosi W. Jamesu, J. Dewey, W. B. Russellu ir Gilleso Deleuze'u, pristato teorines prieigas ir pateikia darbo su kinu pavyzdžių, fokusuojantis į etinių nuostatų ugdymą multimodalumo perspektyvoje.

Anglų kalbos akronimas STEM, reiškiantis gamtos mokslus, technologijas, inžineriją ir matematiką (angl. *science, technology, engineering, arts, maths*), yra, ko gero, vienas iš labiausiai minimų akronimų šių dienų ugdymo kontekste. Tačiau dažniausiai jis vartojamas siejant su ugdymo turiniu, metodais ir kitais didaktiniais aspektais, pernelyg nesigilinant nei į istorines, nei į filosofines ir metodologines STEM prieigas. Į STEM žvelgiant pro STS prizmę, pabrėžiama, kad STEM nėra vienalytis. Išskiriamos ir aptariamoms dvi viena kitai prieštaraujančios STEM interpretacijos, vieną jų siejant su modernybės pasaulėžiūros išgalėjimu, antrą – su modernybės kritika. Kitame straipsnyje taip pat ne tik analizuojama STEM ugdymo samprata, bet ir plačiai pristatomas jos

formavimosi teorinis ir istorinis kontekstas pradedant Šaltojo karo postsputniko reforma, baigiant privačiomis neformaliojo ugdymo iniciatyvomis.

Aptariant Geros mokyklos koncepcijos įgyvendinimo problemas, šios siejamos su švietimo politikos netolygumais. Pažymima, kad Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir jai pavaldžių institucijų rengiami dokumentai stokoja dermės su Geros mokyklos koncepcijos turinine erdve.

Šiame numeryje, be kita ko, pristatoma Ditricho fon Hildebrando moraliai neutralaus lytinio švietimo kritika. Tai gana kontroversiškas straipsnis (vienas iš tų, po kuriuo norisi prirašyti, kad redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone), tačiau išsamiai analizuojantis lytiškumo ir moralinės transcendencijos sąsają.

Šiame žurnalo tome tęsiamos 42 tome pradėtos temos. Nagrinėjant karjeros ir akademinio konsultavimo Lietuvos, Italijos, Airijos ir Graikijos mokyklose klausimus, aptariamas karjeros konsultantų saviveiksmingumo vaidmuo, ieškoma mechanizmo, leidžiančio įvardyti, kodėl didesniu saviveiksmingumu pasižymintiems karjeros konsultantams yra būdingi ir geresni veiklos rezultatai. Tęsiant ugdymo(si) erdvių temą šiame numeryje dėmesio skiriama ikimokyklinio ugdymo įstaigoms. Analizuojama, kaip šių įstaigų dinaminė ugdymo(si) aplinka, traktuojama kaip erdvė, kurioje sinergiškai sąveikauja architektūros ir edukacijos dimensijos, veikia vaikų fizinį aktyvumą.

Kronikos skylyje aptariama 2019 metų lapkričio 7–8 dienomis Vilniaus universiteto Ugdymo mokslų instituto organizuota 4-oji tarptautinė mokslinė konferencija „Švietimo politika kultūriniuose kontekstuose: transmisija ir(ar) transformacija“ ir pristatomos dvi 2019 m. Ugdymo mokslų institute apgintos edukologijos krypties daktaro disertacijos. Sveikiname jų autorese Cristianą Barbierato ir Danguolę Gervytę. Berengiant žurnalą spaudai gruodžio mėnesį buvo apginta dar viena disertacija: *Resocializacijai palankūs mokyklos kultūros bruožai: Vaikų socializacijos centrų atvejais*. Nuoširdžiausi sveikiniai Simonai Bieliūnei!

Irena Stonkuvienė